

RUTA SEPETYS

ÉN
árullok
EL

Dream
válogatás

Románia, 1989. A kommunista rendszerek Európa-szerte összeomlanak. A tizenhét éves Cristian Florescu arról álmodik, hogy író lesz, de a románok nem álmodhatnak szabadon; meg kell felelniük a rájuk kényszerített szabályoknak.

Nicolae Ceaușescu zsarnoki diktatúrája alatt, az elszigeteltség és félelem uralta országban a titkosrendőrség megzsarolja Cristian-t, hogy besúgó legyen. Két választása marad: mindent és mindenkit elárul, akit szeret, vagy arra használja fel a helyzetét, hogy kreatívan aláássa Kelet-Európa leghírhedtebb diktátorát.

Cristian mindent kockára tesz, hogy leleplezze a rezsim mögötti igazságot, hangot adjon román honfitársainak, és felfedje a világ előtt, mi történik az országában. Amikor eljön az idő lelkesen csatlakozik a forradalomhoz, hogy a változásért harcoljon. De mi az ára a szabadságnak?

RUTA SEPETYS

A New York Times bestsellerszerzője, aki a Carnegie Medalt is elnyerte. Michiganben született és nőtt fel, egy a művészeteket kedvelő családban. Egy menekült lányaként nevelkedett, ezért írásaiban szereti megmutatni a küzdelmekben rejlő erőt, és reméli, hogy hangot adhat azoknak, akik nem tudták elmondani a saját történetüket. Díjnyertes történelmi regényei több mint hatvan országban jelentek meg, és több mint negyven irodalmi díjat kapott.

Tudj meg többet a könyvről:

www.rutasepetys.com

www.facebook.com/DreamValogatas

www.facebook.com/DreamKonyvek

„Cristian feszes, egyes szám első személyű elbeszélése a rideg történelmi valóságot helyezi előtérbe. Kíméletlenül szembesít a nélkülözésekkel és a kegyetlenséggel, egyensúlyt teremt a kitartással és a reménnyel, miközben Románia a politikai változás felé rohan.”

Publishers Weekly

„Amilyen tanulságos, olyan izgalmas... Az Én árullak el ereje abban rejlik, hogy nem csupán leírja a kémkedés romboló hatásait, hanem maga az olvasó is átéli azokat.”

New York Times

„Sepetys briliánsan ötvözi a megdöbbentő mennyiségű kutatást a szívvel, a szakmaisággal és az éleslátással, ahogyan erre csak nagyon kevés író képes. Magával ragadó olvasmány és briliáns.”

Kirkus Reviews

„A szerző ismét mesterien ábrázolja a történelem egy sötét, elfeledett szegletét.”

Booklist

„Ruta Sepetys félelmetesen jó író, és történetei azt hirdetik, hogy beszélni kell a társadalmi igazságtalanság globális kérdéseiről. Emiatt és a részletekre fordított figyelme miatt ez egy kötelező olvasmány.”

School Library Journal

*Dream
válogatás*

RUTA SEPETYS

ÉN
árulak
EL

— részlet —

Dream
válogatás

1

UNU

A félelem öt órakor jött.
Október volt. Szürke péntek.
Ha előre tudom? Akkor elmenekülök. Meg-
próbáltam volna elbújni.

De nem tudtam.

Az iskola folyosójának félhomályában megláttam a legjobb barátomat: Luca közeledett felém, elhaladt a betonfalra akasztott harsány tábla mellett.

Románia új emberei:

Éljen a kommunizmus, az emberiség fényes jövője!

Akkoriban valami olyasmi kavargott a fejemben, ami távol állt a kommunizmustól.

Valami sokkal közvetlenebb.

Az iskolából este hétkor engednek ki minket, és ha a megfelelő pillanatban indulok el, mellette gyalogolhatok: a csendes lány mellett, akinek a haja eltakarja a szemét. Véletlennek tűnhet, egyáltalán nem erőltetettnek.

Luca magas, testalkata vékony. Odalépett hozzám.

- Vítathatatlan tény, hogy kilukad a gyomrom.
- Tessék. – Kis zacskó napraforgómagot adtam a kezébe.
- Köszí. Hallottad? A könyvtáros szerint rossz hatással vagy ránk.

Nevettem. Talán igaz. A tanárok a „kedves” jelzõt használták Lucára, de rólam azt mondták, hogy gunyoros vagyok, és nincs bennem tisztelet. Ha én verekedõ típus voltam, Luca velem ellentétben olyan, aki szétválasztja a verekedést. Volt benne valami élénk érdeklõdés, valami tettvágy, míg én inkább távolról figyeltem és mérlegeltem a dolgokat.

Megálltunk, mert Luca egy csapat hangoskodó lánnyal akart beszélni. Türelmetlenül vártam.

– *Salut*, Cristian – mosolygott rám az egyikük. – Szép a hajad! Te nyírod konyhakéssel?

– Igen – feleltem halkán. – Bekötött szemmel. – Bólintottam Lucának, és egyedül mentem tovább a folyosón.
– Florescu tanuló!

Az iskola igazgatójának hangja. A folyosón állt, egy kollégájával beszélgetett. Az igazgató elvtárs megmozdult, egyik lábáról a másikra helyezte súlypontját, és próbált lazának tûnni.

De akkoriban soha semmi nem volt laza.

Az órán egyenes háttal kellett ülnünk a padban. A tanár elvtárs harsogó hangon tartott előadást negyvenfős csoportunknak. Mi mozdulatlanul, hunyorogva hallgattuk a sápatag, barátságtalan fényben. A jelenléti íven „jelenlévõkként” voltunk feltüntetve, de gyakran csak testben voltunk ott, lélekben nem.

Luca és én tengerészkék öltönyben és nyakkendőben jártunk a *liceumba*. Mint minden fiú. A lányoknak tengerészkék kötényruha és fehér hajpánt volt a kötelező viselet. Hímzett jelvényeket varrtak az egyenruhánkra, ez mutatta, hogy melyik iskolába jártunk. Ősszel és télen azonban az iskolai egyenruhánk nem látszott a kabát alatt. Olyankor kabátban, kötött sapkában, kesztyűben ültünk a fűtetlen betonépületben, úgy próbáltunk védekezni a csípős hideg ellen.

Hideg volt és sötét. Fájtak az ujjizületeink. Nehéz jegyzetelni, amikor nem érzed az ujjaidat. Nehéz koncentrálni, amikor hirtelen áramszünetek fordulhatnak elő.

Az igazgató köhécselt.

– Florescu tanuló – ismételte. – Menj az irodába. Apád üzent.

Az apám? Az apám soha nem járt az iskolában. Ritkán láttam. Tizenkét órás műszakokban, heti hat napot dolgozott valami bútorgyárban.

A gyomrom görcsbe rándult.

– Igenis, igazgató elvtárs.

Elindultam az irodába az utasítás szerint.

Vajon a kívülállók megértenék ezt? Romániában azt tettük, amit mondtak nekünk.

Sok mindent mondtak.

Azt mondták, hogy mindannyian testvérek vagyunk a kommunizmusban.

Az „elvtárs” szó, mint megszólítás, megerősítette azt, hogy mindannyian egyenlőek vagyunk, és nincsenek társadalmi osztályok, amelyek elválasztanának minket. A jó testvérek a kommunizmusban betartják a szabályokat.

Én úgy tettem, mintha követném a szabályokat. Magamban tartottam dolgokat, például a költészet és a filozófia iránti érdeklődésemet. Másban is színleltem. Azt a látszatot keltem, mintha elveszítettem volna a fésűmet, de csak a tüskés hajamat szerettem. Azt a látszatot keltem, mintha nem venném észre, ha a lányok engem néznek. És azt a látszatot is keltem, hogy a hazám iránti elkötelezettségből tanulom az angolt.

– A szavak fegyverek. Képes leszek harcolni az amerikai és a brit ellenségeink ellen, nemcsak fegyverekkel, hanem szavakkal is.

Ezt mondtam.

A katonai kiképzés tantárgyunk címe hivatalosan: Az ifjúság felkészítése az ország védelmére. Tizennégy éves korunkban kezdtük a fegyveres kiképzést az iskolában. Öreg ez vagy fiatal más országokhoz képest? Emlékszem, hogy feljegyeztem ezt a kérdést a titkos jegyzetfüzetembe.

Az angol nyelvtudás iránti vágyamnak valójában semmi köze nem volt az ellenségeink elleni harcokhoz. Egyébként is, hány ellenségünk is volt? Őszintén szólva, fogalmam sem volt. Az igazság inkább az volt, hogy az angolos osztály tele volt okos, csendes lányokkal. Lányokkal, akiket a látszat szerint észre sem vettem. És ha tudok angolul, jobban megértem a dalszövegeket, amiket az Amerika Hangja rádióban hallottam, amit szigorúan tilos volt hallgatni.

Igen, tilos. Romániában sok minden tiltott volt – többek között az én gondolataim és a noteszem is. De meg voltam győződve arról, hogy mindent megtarthatok magamnak, hogy mindent elrejthetek. Elvégre a sötét ko-

morság takarója vastag és nehéz. Jól el tud fedni mindent,
nem igaz?

A sötét folyosón mentem az igazgatói iroda felé.

Idióta voltam.

Csak ezt akkor még nem tudtam.

2

DOI

Beléptem az irodába. A törékeny alkatú, öreg titkárñó rám pillantott, aztán lehajtotta a fejét. Nem nézett a szemembe. Fonnyadt ujjával az igazgatói iroda felé mutatott.

A gyomrom még szűkebbre zsugorodott.

A helyiség ablaktalan doboz. Füstfoltos mennyezet. Dohos papírok áporodott, kiszellőztethetetlen szaga. Az igazgató egyszerű, tömörszerű íróasztala fölött aranykeretes portré lógott. Ugyanílyen portrékkal díszítették egész Romániát: osztálytermeket, vasútállomásokat, boltokat, kórházakat, sőt könyvek címlapján is lehetett látni.

Ő az.

Nicolae Ceaușescu.

Szeretett vezetők. Hősünk. A nagy Román Kommunista Párt saját útját járó csodája. És milliókon élőködő vámpír. Ó, hogy ez illegális metafora? Abszolút az!

Az új portrén a mi hősünk arca kipirult, haja hullámos, sűrű, barna. Ő és a felesége, Elena, a hős anyja. Már huszonégy éve vezették Romániát. Tekintetem nem időzött el a képen, amely vezérünk sokkal fiatalabb változatát mutatta. Inkább a portré alatt ülő idegenre néztem.

Férfi. A harmincas évei közepén. Egyenes szemöldök-vonal. Több fejbőr, mint haj. Teniszütő méretű kéz, vállá szélesebb a széknél.

– Csukd be az ajtót – utasított a férfi.

Becsuktam a faajtót, de nem ültem le. Nem szólt, hogy üljek le.

Az idegen belelapozott az asztalon heverő dossziéba. A mappa felső szélére kivágott fénykép volt rögzítve: fiatalember, sötét, kusza haj, világos szem. És ekkor a gyomrom teljesen görcsbe rándult.

Tőlem egy méterre nem csak egy összenőt szemöldökű, lapátkezű köpcös férfi ült.

Nem.

Ez a férfi hóhér, sötét lovas és kém. A Securitate ügynöke. Románia félelmetes titkosrendőrsége. Akta és fénykép volt nála.

Az én aktám. Az én fényképem.

„Azt mondják, hogy minden ötven románra jut egy secus”, figyelmeztetett egyszer a nővérem, Cicilia. „Huszonhárom millió román van. Számold ki. A Securitate ügynökei mindenütt ott vannak.”

„Kékszemű fiúknak” neveztük őket. Gúnynevet félre-téve, általában könnyű észrevenni őket. Romániában, ha a családot elég szerencsés volt ahhoz, hogy megengedhetett magának egy autót, és tudott öt évet várni, amíg megkapta, tudta, hogy mit kap. Csak egy autómárka volt ugyanis, a Dacia. Néhány szín volt csupán elérhető, például fehér, kék vagy zöld. A titkosrendőrség tagjai azonban fekete Daciával jártak. Egy fiatalembernek a házukban fekete Daciája volt. Az erkélyünkről figyeltem őt. Kíváncsian.

Messziről.

Az előttem ülő férfi is fekete Daciával jött. Ebben egészen biztos voltam. De nem voltam kíváncsi rá.

Féltem.

Az ügynök fémszékét sanyargatva hátradőlt. Egy szót sem szólt, de a tekintete lyukakat égetett belém, áthasította magabiztosságom falát. Várt és várt, hagyta, hogy a lyukak megteljenek félelemmel.

Súlypontja hirtelen elmozdult. A szék első lábai a padlóhoz csattantak. A férfi az íróasztal fölé hajolt, a sárga lepedékes nyelvébe ivódott állott nikotin szagát fújta ki. Szavai még mindig kísértének.

– Cristian Florescu vagy. Tudom, mit tettél.

3

TREI

Tudja, hogy mit tettem.

Mit tettem?

Az igazság az volt, hogy így vagy úgy szinte minden román megszegte a szabályokat. Olyan sok szabályt lehetett megszegni. És olyan sok volt a bejelentő, ha megszegtéd őket.

Egy dalszerző negatív előjelű dalszövegeket írt a romániai életről. Elmegyógyintézetbe zárták.

Egy egyetemi hallgatónál egy be nem jegyzett írógépet találtak. Börtönbüntetést kapott.

Ha valaki hangosan panaszkodik, azt „politikai izgatásért” letartóztathatják. De én nem panaszkodtam hangosan. Szinte mindent a legnagyobb csendben tettem. Titokban. Tehát mit fedezhetett fel ez az ügynök?

A házi készítésű rádióantennámat? A vicceket, amiket írtam? Az útikönyvet?

Angol nyelvű irodalmat vettem titokban egy környékbeli, bizonyos Suriken nevű kereskedőtől. Az angol csempészáru olvasása erősítette a szókincsemet. Az utolsó szerzeményem egy maréknyi oldal volt, amit egy Angliában nyomtatott útikönyvből téptek ki. A külföldi útikönyveket

és térképeket gyakran elkobozták a látogatóktól. Ezeket a lapokat olvasva megtudtam, hogy miért:

*Romániában szörnyű körülmények uralkodnak.
Nicolae Ceaușescu könyörtelen vezető. Megalomá-
niás.
Mindenkít megfigyelés alatt tart.*

*A keleti blokk országai közül itt a legnagyobb
az emberi szenvedés.*

És ez...

*A romániai emberek intelligensek, szépek és ba-
rátságosak, de tilos a külföldiekkel érintkezniük.
Képzeljünk el egy örültekházát, ahol az elmebe-
tegek irányítják az elmeegógyintézetet, a dolgozó-
kat pedig megbüntetik észszerű gondolkodásukért.
A legjobb, ha elkerüljük Romániát. Látogasson el
inkább Magyarországra vagy Bulgáriába, ahol
jobbak a körülmények.*

A megfigyelésről szóló megjegyzés... igaz volt. Mindenki megfigyelés lehetséges célpontja volt. Elena Ceaușescu anyja azt is elrendelte, hogy a lakások erkélyeinek teljesen beláthatónak kell maradniuk. A Kommunista Pártnak joga volt mindent és mindenkor látni. Minden az övék volt. A Párté. A Párt pedig a Ceaușescu házaspár ellenőrzése és irányítása alatt állt.

„Jó nekik. Nem kell egy betontömbben élniük”, jegyeztem meg egyszer kissé gúnyosan.

„Psz! Ezt soha ne mondd ki hangosan!”, szisszent fel anyám.

Soha többé nem mondtam ki hangosan, de a noteszembe írtam róla.

A noteszem. Egy pillanat. A noteszemről van szó?

Az ügynök intett, hogy üljek le. Leültem.

– Tudod, hogy miért vagy itt? – kérdezte.

– Nem, hadnagy elvtárs.

– Őrnagy elvtárs.

Nyeltem egyet.

– Nem, őrnagy elvtárs, nem tudom, miért vagyok itt.

– Akkor hadd világosítsalak fel! Lenyűgöző bélyeggyűjteményed van. Eladtál egy régi román bélyeget. A tranzakciót egy külföldivel bonyolítottad le, és külföldi valutát fogadtál el. Illegális külkereskedelem bűncselekményét követted el, büntetőeljárás indul ellened.

A hideg futott végig a hátamon. Az agyam kerekai sebesen kezdtek forogni:

A régi bélyeg.

Az amerikai bankó.

Annak már két hónapja. Mióta tudhattak róla?

– Nem adtam el a bélyeget – mondtam. – Egyszerűen odaadtam neki. Még csak meg sem találtam a...

Elhallgattam. Romániában a „dollár” szót tilos volt kimondani.

– Meg sem találtam a... valutát... csak napokkal később, az albumban, amikor kinyitottam. Biztosan úgy csúsztatta bele, hogy nem vettem észre.

– Először is, hogyan kerültél kapcsolatba egy amerikai tizenévesssel? A külföldiekkel való érintkezés illegális. A külföldiekkel való minden kapcsolatfelvételtől jelentést kell tenni. Ezzel te is tisztában vagy.

– Igen, őrnagy elvtárs. De az anyám két amerikai diplomata lakását takarítja. Ez regisztrálva van.

Voltak azonban dolgok, amelyek *nem* voltak regisztrálva. Legalábbis azt hittem. Az amerikai diplomata fiával akkor találkoztam, amikor anyámra vártam. Összebarátkoztunk. Bélyegeket cseréltünk. Beszélgettünk. Meglátam a noteszét, és elhatároztam, hogy én is noteszt fogok vezetni, feljegyzem a gondolataimat.

– Á, szóval anyád amerikai diplomaták lakásait takarítja. Hogyan kapta ezt a munkát?

– Azt hiszem... egy barátján keresztül? – Őszintén szólva, nem emlékeztem. – Akkor találkoztam az amerikaival, amikor anyámra vártam. Gyakran hazakísérem őt, mert nehezen lát a sötétben. Fél olyankor az utcán járni.

– Ezzel azt akarod mondani, hogy azért bonyolódtál illegális devizaügyletbe az amerikai tinédzserrel, mert anyád fél a sötétben? Anyád fogyatékának semmi köze ehhez a bűncselekményhez. A büntetés azonban az egész családot érinteni *fogja*.

Bűncselekmény? Büntetés, ami az egész családomra *kiterjed*?

De én soha nem fogadtam el azt a dollárt! Az csak úgy... megjelent.

Honnan tud róla egyáltalán?

Anyám és a nővérem többször is kórusban könyörgött. A refrén:

Ne mondd el senkinek... Ne mondj senkinek semmit.

Ne feledd, Cristian, sosem tudhatod, ki hallgatózik.

Kérlek, ne hívd fel a figyelmet a családunkra!

A velem szemben ülő ügynököt bámultam. Reszkető izgadság csillogott a tenyeremen, légcsövemben mintha molylepke csapkodott volna láthatatlanul. Romániában a Securi-

tate nagyobb hatalommal bírt, mint a hadsereg. Ez az ember elpusztíthatna minket. Fokozott megfigyelés alá helyezheti a családjunkat. Tönkretelheti a lehetőségemet, hogy egyetemre járjak. Elintézheti, hogy kirúgják a szüleimet a munkahelyükről. Vagy ennél is rosszabbat tehet velünk.

Az ügynök előrehajolt, hatalmas hús-vér evezőlapátjait az asztalra tette.

– Látom, felfogtad a helyzet súlyosságát. Azt mondták, jó tanuló vagy, tehetséges, figyelmes a társaiddal. Ma nagy-lelkű kedvemben vagyok.

Egy figyelmeztetéssel elenged. Hálásan felsőhajtottam.

– *Mulțumesc*. Én...

– Megköszönöd? Még nem is hallottad az ajánlatomat. Egyszerű, és mint mondtam, nagyon nagylelkű ajánlat. Továbbra is megvárod anyádat és hazakíséred. Továbbra is találkozol az amerikai diplomata fiával. És jelented a részleteket a diplomata otthonáról és családjáról.

Ez nem ajánlat. Ez parancs. Olyan parancs, amely teljesen ellene megy az illendőségnek és a tisztességnek. Ha elfogadom, patkány leszek, *turnător*, besúgó, aki titokban mások magánéletéről jelent.

Soha nem mondhatnám el a családomnak. Állandó megtevesztésben élnék. Vissza kellene utasítanom. De ha megtagadnám, a családom szenvedne. Ebben biztos voltam. És aztán a beállt csendben az ügynök megtette utolsó lépését.

– Mondd csak, hogy van a te *bunud*?

Șahmat. Sakk-matt. Az egyszerű említés azonnal legyengített.

Tud a nagyapámról. Bunu csodálatos ember, csupa derű, csupa bölcsesség. Bunu tudott a költészet és az irodalom iránti érdeklődésemről, és támogatta is ezt. Csöndben.

„Ellopják a hatalmunkat azzal, hogy elhitetik velünk, hogy nekünk semmi hatalmunk nincs és soha nem is volt”, mondta Bunu. „De a szavaknak és a találó kifejezéseknek... azoknak van hatalmuk, Cristian. Fedezd fel ezt a hatalmat a gondolataidban!”

A bélyeggyűjtemény volt Bunu kincse. Ez volt a mi közös titkunk évekig.

Voltak más titkaink is. Mint Bunu leukémiája. Nagyon gyorsan letámadta.

„Ne mondd el senkinek”, könnyörgött örökké ideges anyánk.

Nem is kellett mondani. Bárki láthatta, ahogy ez az energikus, egészséges férfi hirtelen megöszült és elfonyadt. Felemelte a serpenyőt, és eltörött a csuklója.

Lapátkéz a torkát köszörülte.

– Ez egy nagylelkű ajánlat. Együtt fogunk dolgozni. Te információt adsz nekem, én pedig gyógyszert adok neked. Leukémiára való gyógyszert. Bununak. Nem fog szenvedni.

Így kezdődött.

Én voltam Cristian Florescu. A fedőnevem „OSCAR”.

Egy tizenhét éves kém.

Egy besúgó.

|| „OSCAR” HIVATALOS BESZERVEZÉSI JELENTÉSE ||

Belügyminisztérium

SZIGORÚAN TITKOS

Állambiztonsági Főosztály

[1989. okt. 15.]

III. Igazgatóság, 330-as részleg

Feladat: Nicholas Van Dorn, amerikai diplomata informatív felügyelete (célszemély fedőneve: „VAIDA”). „FRITZI” nevű forrásunk ajánlotta Cristian Florescu (17 éves) tanulót. A 330-as részlegbe jár. Florescu édesanyja Van Dorn házvezetőnőjeként dolgozik, így hozzáférhet a családhoz. Florescu jellemzése: intelligens, nyugodt, jó megfigyelőképességű, erős nyelvi képességekkel rendelkezik, ami az angol nyelvet illeti. Van Dornék lakásához és családjához is hozzáférése. Florescut az iskolájában kereste fel a forrásunk, illegális bélyegkereskedés ürügyén alapozta meg a beszervezést. Florescu gyanakvónak tűnt, de beleegyezett, hogy információkat ad OSCAR fedőnéven, a nagyapja gyógykezeléséhez szükséges gyógyszerekért cserébe. OSCAR feladatai:

- kapcsolattartás Van Dorn fiával, Dannel (16).
- a Van Dorn család időbeosztási szokásainak felderítése.
- a diplomata lakását látogatók megfigyelése.

- a Van Dorn ház alaprajzának részletes feltérképezése.
- Van Dornék és környezetük Romániához való általános hozzáállásának felderítése.